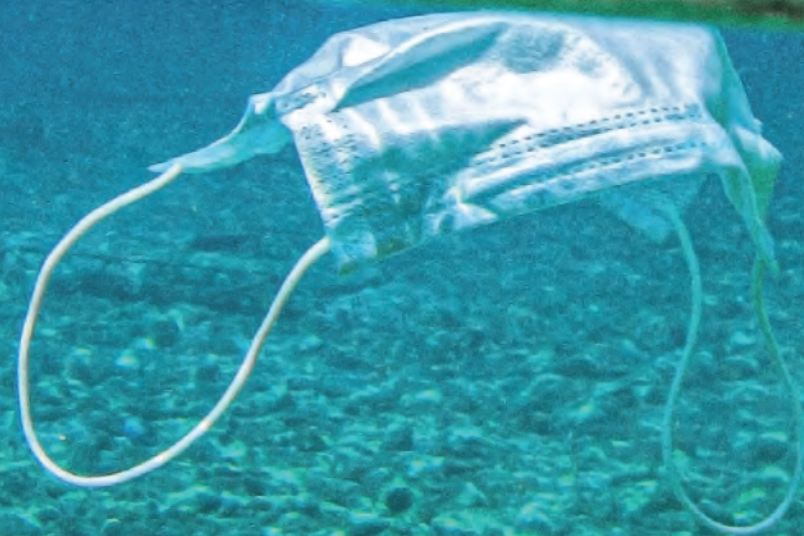

EVEN PAUZE!

Bonaire laat toeristen toe die een negatieve coronatest kunnen overleggen. En zo bevond Willem Heijdeman zich in een psychedelische lichtshow.

De riffen horen tot de mooiste in het Caribisch gebied.

Ik schrik op uit een onrustige slaap. Niet zo gek als ik me realiseer dat ik slechts 71 vierkante centimeter tot mijn beschikking heb voor dit hazenslaapje. Een intercom komt ietwat krakend tot leven en meldt dat de daling wordt ingezet, het teken “stoelriemen vast” aangaat, de rugleuning recht op moet worden gezet en het tafeltje opgeklapt moet worden. Met een subtiel tikje raakt het toestel de landingsbaan. De motoren gaan brullend in de achteruit. Ik kijk door het kleine venster naar buiten, zie de grote zuilcactussen met erachter de azuurblauwe Caribische Zee. We zijn er: Bonaire!

Als begin 2020 de vage geruchten steeds minder vaag worden dat een virus steeds dichterbij kruipt tot het zelfs Nederland bereikt, heeft niemand een idee van de gevolgen. In onze agenda voor augustus staat een duikvakantie naar Spitsbergen. Het moet wel heel gek gaan, wil dat niet doorgaan...? Maar de wereld verandert op een manier die zijn weerga niet kent: ziekenhuizen raken overvol en de wereld wordt met elke persconferentie een stukje kleiner. Pas als aan het einde van de lente de besmettingscijfers voorzichtig teruglopen, richten we voorzichtig de blik weer naar buiten. De hoop keert terug dat de trip alsnog door kan gaan. Maar Spitsbergen is tot dan toe het enige stukje Europa zonder be-

smettingen en dat gaan ze zo houden. Opeens is er een gat van twee weken in de agenda van mij en mijn reisgenoten maar de wereldkaart ziet er oranje of rood uit. De hele wereld? Nee, een klein eiland houdt moedig stand. Bonaire heeft de gele status, net als het naastgelegen Curaçao. De omstandigheden lijken gunstig: TUI eist, net als Bonaire, dat elke passagier een negatieve coronatest kan overleggen en vooral: op Bonaire is geen corona in het wild.

Lief en relaxt

De aankomst is altijd een feest. De deuren van het vliegtuig gaan open en eenmaal op de trap valt de tropenlucht als een deken over je heen. De altijd waaiende wind verkoelt je terwijl je naar de terminal wandelt. Een terminal van niet te overtreffen liefde. Mooi flamingo-roze (wat anders?) met twee tafeltjes voor het checken van de negatieve test, een douanebeambte die vriendelijk lachend een flamingo in je paspoort stempelt en een bagageband die niet meer is dan een doorgang in de muur waarachter iemand fluitend de bagage op de band tilt. Het autoverhuurbedrijf overhandigt de sleutel en nog geen uur na landing zijn we bij Djambo, het prachtige appartementencomplex dat de komende week ons thuis gaat zijn. Dit is Bonaire ten voeten uit: lief en relaxt.

Mijn pak is maar half zo dun als het natpak dat ik een week eerder nog droeg. Toch is het binnendringen van het zeewater nu eens geen onprettig moment. Dat kan natuurlijk heel goed komen doordat het water waarin ik afzak twee keer zo warm is dan tijdens de laatste duik in Nederland. We beginnen rustig om even te

Al het water om Bonaire heen is beschermd natuurgebied.

De eekhoornvissen trekken zich niets van je aan en maken even een doorgang om je te laten passeren.

De pier biedt onderdak aan allerlei vissoorten (foto: Willem Heijndeman).

wennen. Ook is dit het moment om te kijken of het materiaal de reis zonder kleerscheuren heeft overleefd. Chachacha Beach is daarvoor uitstekend geschikt: op een steenworp afstand van het appartement, met een gemakkelijke instap en een geleidelijk afdalende zandbodem. Het materiaal wordt goedgekeurd, de hoeveelheid lood klopt dus het grote genieten gaat beginnen. Op de drop-off hangt een enorme barricade, dat's een mooie binnenkomer. Het beest is zeker anderhalve meter lang en gedraagt zich een beetje zoals ik dat van snoeken gewend ben. Hooghartig kijkt hij om zich heen, want als je tot de top van voedselketen behoort hoef je je nergens zorgen over te maken. Langzaam

draait hij een rondje en zwemt richting de palen van de Cruisepier die in de verte nog net hun schaduw over het witte koraalstrand laten vallen. De rest van de duik valt in de categorie snuffelduik: zoeken naar het kleine spul zoals een pijlkrab verscholen in het koraal of een prachtige anemoongarnaal die het ontbreken van anemoonvissen ruimschoots compenseert. De Caribische Zee staat niet bekend om zijn biodiversiteit. Sterker nog, in vergelijking met het gebied met de hoogste soortrijkdom, de fa- meuze koraaldriehoek tussen Indonesië, de Filipijnen en Nieuw-Guinea, legt deze zee het af met negentig procent minder rifbewoners. Maar het mooie is dat een groot deel van wat

je hier ziet endemisch is. Dat wil zeggen dat ze alleen hier voorkomen en daarmee is het gebied opeens weer heel interessant!

Pauzeknop

Aan het einde van de duik blijkt weer het duikgemak waar Bonaire om bekend staat. Achterklep van je pick-up truck neer, setje afbouwen, fles wegleggen en klaar ben je – op naar de lunch. We zijn er nog maar een dag, maar het voelt alsof iemand de pauzeknop heeft ingedrukt. Mensen houden afstand, zeker, er staat overal desinfectiemiddel maar je voelt aan alles dat de eerste golf hier net zo “tekeer” is gegaan als de rimpelloze zee die zich nu voor onze

De Caribische Zee staat niet bekend om zijn biodiversiteit.

lunchlocatie uitstrekt. De alles overheersende en bedrukkende stroom van nieuws over het virus is hier niet meer dan een voetnoot in het dagelijkse leven. Intussen is het tijd om een bezoek te brengen aan een van onze favoriete duikstekken, heel accuraat voorzien van de naam Something Special. Een duikstek midden in de bruisende “metropool” Kralendijk. Voor de boulevard liggen veel zeiljachtjes voor anker aan grote betonblokken, vaak omringd door rommel als autobanden en gevallen dekplaten. Zo’n ingreep van de mens is voor het onderwaterleven onweerstaanbaar. De platen worden zorgvuldig bedekt en aan elkaar gekoekt door vuurkoraal. In de ruimte tussen de platen zie ik twee kleine oogjes op steeltjes nieuwsgierig naar buiten gluren. Ik herken de facetogen meteen: een bid-sprinkhaankreeft. Niet meer dan een centimeter of vier en zeker niet zo kleurrijk als zijn Aziatische neefjes, maar minstens zo leuk. Hij wordt wat verlegen van de aandacht en glijdt in een golvende beweging weg in een schuilplaats, buiten het zicht van mij en mijn camera.

1. Bonaire: lief en relaxt. 2. Alsof iemand de pauzeknop heeft ingedrukt. 3. Washington Slagbaai Nationaal Park is een ruig natuurgebied, mooi voor een dagtrip. 4. Bonaire ter hoogte van Kralendijk.

BONAIRE PRAKTISCH

BONAIRE is sinds 10 oktober 2010 een bijzondere gemeente van Nederland. Oppervlakte 290 vierkante kilometer. 38,6 kilometer lang en op het breedste punt 8 kilometer breed. Bevolking van 15.000 mensen verdeeld over 2 stadjes: de hoofdstad Kralendijk en Rincon. Tropisch klimaat met in het najaar kans op een bui.

- REIS:** Ongeveer 11 uur heen met een tussenstop op Curaçao, 9 uur terug met een directe vlucht.
- BESTE REISTIJD:** De gemiddelde temperatuur op Bonaire schommelt tussen de 30 en 32 graden. De watertemperatuur is het hele jaar door ongeveer 27 graden. In het najaar kan het onder invloed van orkanen wat buiger zijn. Het komt zelden voor dat een orkaan Bonaire bereikt, meestal trekken ze ver naar het noorden voorbij.
- VACCINATIES:** Niet verplicht. Op Bonaire komen wel knokkelkoorts en het ZIKA virus voor die worden overgedragen door muggen. Neem anti-muggen lotion mee met meer dan 50% DEET. Raadpleeg voor je reis altijd www.ggdreisvaccinaties.nl.
- VALUTA:** US Dollar. Je kunt overal pinnen, maak wel je pinpas geschikt voor gebruik buiten Europa.
- TAAL:** Nederlands, Engels.
- ELEKTRICITEIT:** 110V met een driepolige stekker. Neem een internationale verloopstekker mee.
- SOORT DUIKEN:** Voornamelijk kantduiken voor alle niveaus.
- VEILIGHEID:** Op het moment dat dit blad in druk gaat, staat Bonaire weer op oranje, net als de rest van de wereld. Check het actuele reisadvies op www.nederlandwereldwijd.nl.

Waar je ook kijkt schieten de mosselkreeftjes in een betoverende lichtshow naar de oppervlakte om dan langzaam uit te doven.

Maar de rommel heeft nog meer in petto. Een murene heeft zijn intrek genomen in een van de autobanden en heeft net bezoek van een gestreepte garnaal. Die doet dienst als mondhygiënist. Ik kijk van een afstandje toe om de behandeling niet te verstoren en verbaas me over het vertrouwen dat er moet zijn bij de garnaal. De murene trekt zijn bek extra ver open en de garnaal maakt er gretig gebruik van om zich lekker tussen de rijen vlijmscherpe tanden te nestelen, ondertussen de resten van de laatste maaltijd van de murene oppeuzelend. Dan word ik opeens opgeschrikt uit mijn bewonderende overpeinzing. Ik word letterlijk in mijn kuif gepikt. Ik kijk om me heen om te zien waar deze aanval vandaan komt. Op de twee betonblokken hebben een aantal juffertjes hun eitjes afgezet. Mooie paarse cirkels vastgehecht aan het beton. De sergeant-majoortjes zijn er niet van gediend dat iemand hun broedzorg komt verstoren. En ook al het gaat om een wezen dat duizenden malen groter is dan zichzelf, het doet er niet toe. 'Wegwezen' is de boodschap.

Schots en scheef
Bonaire heeft heel veel verschillende duikplekken. Dat is ook het leuke ervan. Soms heel klein en lief en soms groots en spectaculair. Neem de Zoutpier. Zolang er geen bord staat dat er een schip onderweg is, kun je er veilig duiken. Als we te water gaan zien we binnen een paar tellen vijf schildpadden rustig om ons heen grazen aan het zeegras. Gewend aan de duikers en snorkelaars laten ze zich bewonderen zonder zich af te laten leiden van de lekkere snack. De Zoutpier is een soort onderwateroerwoud. Schijnbaar schots en scheef staan de palen in de bodem. Die palen zijn dik begroeid met sponzen en zacht koraal en dienen als schuilplaats voor een aantal vissoorten. Barracuda's hangen bewegingloos tussen de palen, een groepje tarpons patrouilleert voorbij aan de diepe kant en in de schaduw van de palen hangen grote scholen geelgestreepte eekhoornvissen. Ze trekken zich niets van je aan en maken even een doorgang om je te laten passeren – je verdwijnt vrijwel helemaal in de school. Octo-

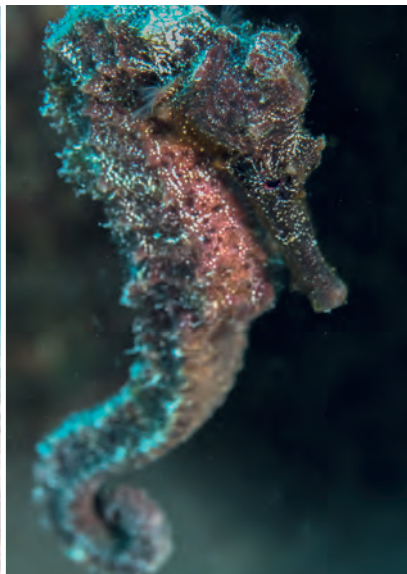
pussen, murenes en pijlintkissen lijken er prima mee te kunnen leven dat ze een onderdeel zijn van een van de weinige industriële complexen van Bonaire. Toch kijk ik opeens verrast als een klein, schattig zeepaardje voorbij zwemt. Zeepaardjes zijn niet ongewoon op Bonaire maar ze komen hier zeker niet zo veel voor als tegenwoordig in Nederland. Prachtig om te zien hoe het zich met de minuscule vinnetjes toch elke keer met zijn rug naar de camera weet te draaien. Blijkbaar een zeepaardje dat er niet van houdt om in de spotlights te staan.

Net zoals overal op de Antillen zijn veel duikstekken de afgelopen twintig jaar getroffen door de koraalverbleking en een toenemend aantal orkanen. Met name orkaan Lenny in 1999 heeft enorme schade aangericht aan het hertschoonkoraal in het ondiepe deel. Maar het feit dat het hele kustgebied rondom Bonaire sinds 1979 een beschermd natuurgebied is, het eerste ter wereld, draagt er wel toe bij dat de riffen van Bonaire tot de gezondste van het hele Caribische

Onder v.l.n.r.: Een piepkleine goby bewaakt zijn territorium. Veel schildpadden bij Zoutpier. Het zeepaardje houdt niet van spotlights (foto: Marieke Veldman). Toekomstige rifbewoners. Nog een lichtshow.

gebied behoren. Ook boven water bestaat zo'n twintig procent van het eiland uit beschermd natuurgebied. Nationaal Park Washington Slagbaai, een plantage uit een grimmig verleden, is een ruw en onherbergzaam gebied aan de westkant van het eiland. Het is een prachtig park waar je met gemak een hele dag kunt rondkijken en ook nog twee duiken kunt maken. Een van de duikplaatsen hier is Playa Funchi en daar doen we een ontdekking. Al jaren roep ik dat op Bonaire de enige naaktslak de slaslak is. Een beestje dat ik net zo lelijk vind als zijn naam. Ik kan mijn ogen dan ook niet geloven als ik tijdens de duik op een meter of twintig diepte opeens een prachtige – voor mij onbekende – naaktslak zie. Ik gebaar enthousiast naar mijn eveneens naaktslakminnende buddy Marieke. Ook zij staart vol ongeloof naar dit wereldwonder. Natuurlijk komt het voort uit

onze uiterst beperkte biologische kennis maar het is een hele prettige en prachtige verrassing!

Vuurwerk

Over verrassingen gesproken. Tijdens de startbriefing bij AB Dive vraagt manager Ivo terloops of we ook nog een “ostracodduik” willen maken. Ik kijk om mee heen naar de groep, maar zie bij hun net zoveel vraagtekens als er in mijn ogen staan. Vertel! Het blijkt dat deze week een bijzonder fenomeen staat te gebeuren. Zo'n drie tot vijf dagen na volle maan, 45 minuten na zons- ondergang, komen mosselkreeftjes van niet meer dan een millimeter groot allemaal tegelijk tevoorschijn om te paren. En dat gaat gepaard met het nodige vuurwerk. Dus staan we op de voorlaatste dag van de vakantie in de schemering klaar bij The Lake, een duikstek die makkelijk toegankelijk is en veel zacht koraal heeft waarin de ostracods leven. We zwemmen in het aarde- donker uit en laten ons voorzichtig afzakken. Het voelt spookachtig en als er een topje van wat zacht koraal langs mijn hand strijkt, slik ik bijna mijn automaat in van de schrik. Onze ogen wennen langzaam aan het weinige licht. Dat moet zo blijven want de paringsdaad van de ostracod speelt zich af in het donker. Licht aan? Ostracods weg! Het wachten op de hoofdact is op zich al een prachtige opmaat voor wat gaat komen. Zeevonk is een plankton dat oplicht bij aanraking. Zwier met je armen door het water

en hij wordt uitgelicht door honderden minus- cule sterretjes. Het fenomeen maakt de rock 'n roll danser in elke duiker wakker. Om me heen zie ik de oplichtende contouren van mijn mede- duikers de meeste wilde capriolen uithalen. Maar dat verstilt snel door wat er volgt. De eerste blauwe lichtjes verschijnen en trekken een streep door het water alsof er vuurwerk in slow motion wordt afgestoken. Eerst één, dan nog een paar en na een paar minuten zitten we in een spek- takel van blauwe lichtflitsen. Waar je ook kijkt schieten de mosselkreeftjes in een betoverende lichtshow naar de oppervlakte om dan langzaam uit te doven. Het feest voor de ogen houdt zo'n twintig minuten aan waarna het heilige vuur langzaam uitdooft. We komen boven en iede- een lijkt bijna high te zijn van deze psychedeli- sche ervaring. Mocht je ooit naar Bonaire gaan (en ik zou dat zeker doen), overweeg het dan zeker ook om even de maankalender te raad- plegen!

De laatste avond wordt vanwege de 24 uur no- fly time gevuld met een nachtfotografiecursus van Casper Douma. De zuidkust met z'n zout- pannen is prachtig donker en de maan komt pas rond 22.30 uur op. Dus worden we voor de tweede nacht op rij getrakteerd op een specta- culaire lichtshow, maar dan pas nadat de slui- tertijd van ongeveer zeven minuten is verstre- ken. Een mooie afsluiter van een mooie vakantie!